

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת נח

תשפ"ד

גיליון 184

א לעבטיגער שפּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

זכות אבות יגן עלינו

פניני פרשה

"אלה תולדות נח" ו ט)

"נח" אותיות "חן" ועיוון בשיחות הר"ן (שיחה מד): שבשמו של האדם מרומז מהותו ובחינתו, וזהו הכתוב אצל נח: "ונח מצא חן בעיני ה'".

"אלה תולדות נח" ו ט)

אפ"ל בהקדם ע"פ דבריהם (ב"ר פ"ל): **דתולדותיהם של צדיקים הם מצות ומעשים טובים**. ובליקוטי מוהר"ן, (תורה כה) דעיקר השארת נצחיות מעשה האדם הוא ב'שכל הנקנה' שעבד על כך והוא אצלו כמתנה. ועיין גם ב'דבל"ג' על 'משל' (פרק ג, כג) **דשכל הנקנה הוא נצחיות אצל האדם**.

וזהו: ראשי תיבות של: **אלה תולדות נח**: הוא: **את' - לשון 'מתנה' - רמז על התולדות שהם מעשיו הטובים**, שיהיו בבחינת **את' - לשון 'מתנה' קנין בשכל הנקנה**.

"כי מלאה הארץ חמס" ו י"ג)

בדברי רש"י, **"לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל"**. ואפ"ל **"גזל"** בגימטריא **"ארבעים"** (עם הכולל). וזהו הכתוב: **"ויהי המבול על הארץ ארבעים יום"**.

"את האלקים התהלך נח" ו ט)

בדרכי עבודת האלוקים, יש להיות **"מתהלך"** ולא **"עומד"**, וכמובא על כך. וזהו **"את האלוקים התהלך נח"**.

והוא ע"ד הכתוב: **"מי יעלה בהר ה'", להיות תמיד עולה**.

ואפשר להוסיף, שהר"ת של זה הפסוק: **"את האלוקים התהלך נח"** הוא בגימטריא כראשי תיבות של הפסוק שכתבנו: **"מי יעלה בהר יק"ק"** (עם הכולל).

"ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" ו י"א)

על דרך: **"עבירה גוררת עבירה"**, בריש: **"ותשחת הארץ"**, ולאחר מכן **"ותמלא הארץ חמס"**.

"ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" ו י"א)

בדברי רש"י, לשון: **ערות**. ואפשר לומר וזהו הכתוב בכאן: **"ותשחת הארץ לפני האלוקים"** דהפגם הזה של קדושה הוא פגם **בהקב"ה בעצמו כביכול - וכמובא ע"כ**, וזהו: **"לפני האלוקים"**. ובליקוטי מוהר"ן (תורה כט) שענינו של ברית קודש הוא בשם **"שדי" - שמו של הקב"ה כביכול**.

וזהו גם הכתוב מיד בפסוק שלאחריו פעם נוספת: **"וירא אלוקים את הארץ והנה נשחתה"** דיוק של: **"וירא אלוקים"**.

עמדו אובדי עצות. תלמידו של רבינו שהתלווה עמו לנסיעה, נפל לבו בקרבו. דומה כי הגלים שוטפים את כל הספינה... בנוסף לכך הגיע עב ענן שחור שאיממה להטביע עוד יותר את כל הספינה

ברגעים קשים אלו, כאשר היו תלויים בין שמים לארץ פנה התלמיד אל רבינו באמרו: מילא אני, קשה עלי כעת אפילו להתפלל התפילה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, אך אתם הרבו נא בתפילה ובקשה. ורבינו ענה לו בין שאר דבריו: השם יתברך יודע האמת, כי לא השתמשתי מעודי בזכות אבות, ברם עתה בלית ברירה בשעת הסכנה העצומה, מבקש אני: ריבונו של עולם: עזרני בזכות סבי רבי ישראל בעל שם טוב! בזכות סבתי אדל! ובזכות הסבא רבי נחמן מהורדנקה!

ואז, כאשר היה נראה כי אפס תקוה, נצננה ישועת השם, ורוח סערה חדשה נטלה על הספינה הרחק מעבר לענן, ודרך חדשה נסללה ביים רחוק מהסערה... וכשהסערה פסקה היה זה בערב שבת, רבינו עמד אז לומר את המזמור "הודו לה' כי טוב" שנוהגים למר במנחה: "יורדי הים באניות... המה ראו מעשי השם ונפלאותיו במצולה ויאמרו ויעמד רוח סערה ותרוממם גליו, יעלו שמים ירדו תהומות... ויצעקו אל השם בצר להם וממצוקותיהם יוציאם, יקם סערה לדממה ויחשו גליהם, וישמחו כי ישתקו... יודו להשם חסדו ונפלאותיו לבני אדם..."

לנצח על מלאכת בית השם

אכן כן גדול הוא זכות אבות. רבים הם דברי חכמינו במדרש ובאגדה, בדברי זוהר ועוד, לאורך ימי קורות עם ישראל על גודל וכוח זכות אבות. וכבר אמרו במדרש (ילקוט"ש בראשית מא): מה הגפן הזו סומכין אותה על גבי עצים יבשים והיא חיה, כך הם ישראל אינן חייין אלא בזכות אבותיהם אף על פי שמתו, שנאמר (ויקרא כו, מב): **"וזכרתיו וגו' "**קה זכות אבות יגן עלינו. נצח ישראל מצרותינו גאלנו. ומבור גלות דלנו והעלנו. לנצח על מלאכת בית השם", נצל איפה כוח וזכות אבותינו לדברים טובים, מועילים ותכליתיים: לנצח על מלאכת בית השם...

שירת הפרשה

זכותם של אבות למדים אנו בפרשת נצבך בנצבך בנצבך וזכותם נמשכה.
שאל אביד ונגיד זקניד ויאמר לך נשמעת ההוראה ללב כסף ומנקה.
תפלתם של אבות על צאצאים - גדע נאמנה זו היא זכות קיימם בגלות הארצה.
זכר נא לאבות שנשבעת להם קרב נא בכוח סגנורם ותפלתם-בניד אהובד.

השבוע בפרשייתנו בדברי המדרש (ילקוט שמעוני) קוראים הפסוק על אברהם ושרה: **"הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם, הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם"** (ישעיה נא, א ב).

וכבר גם מובא במדרש בפרשייתנו הפסוק: **"זכר ימות עולם בינו שנות דור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"** (דברים לב ז) דקאי על דור אנוש והפלגה וכו', דיש להתבונן בדורות הקודמים, ומידה טובה מרובה להידבק בזכות אבות, זכות אבותנו הקדושים. וכבר אמרו (מד"ר בראשית ע): **נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים**. ובדברי הזהר (שלח קעד) **באתר דאית תמן אבות, אית תמן שכיתא**.

עיקר קיומנו ועתידינו

וככה הם תורף דבריו בליקוטי הלכות' (הכשר כלים ד ד): עיקר קיום העולם הוא בזכות הצדיקים שוכני עפר, כמו שנאמר בזוהר הקדוש: אלמלא תפילת הצדיקים שמתו שמתפללים על החיים לא הוי מתקיימא עלמא. ועל-כן אפילו משה רבנו, עליו השלום, כשהתפלל על ישראל ביקש בזכות אבות, כמו שנאמר, **"זכור לעבדיך לאברהם וכו"**. וכן עיקר גאולת מצרים היה בכוח עצמות יוסף, כמו שנאמר, **"ויקח משה את עצמות יוסף עמו"**.

כי בסוף הגלות מתגברת הסטרא אחרא ומתפשטת לאורך ולרוחב כל כך, עד שאי אפשר להכניעה ולהשפילה כי אם בכוח הצדיקים שנסתלקו, שהם גדולים במיתתן יותר מבחייהם, שעולים עד אין סוף וגומרים ושועות ישראל בשלמות, מה שלא היו יכולים בחייהם... וכמו שנאמר: **"טובתי בל עליך לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי במ"**.

התכלית והמטרה של זכות אבות

אך כשמדברים על זכות אבות בל לנו לשכוח, שעיקרם של דברים הוא בהמשכת דעתם ומעשיהם הטובים כאן בעולמנו. והא לך תורף דברי מוהר"ן (ליק"ה בציעת הפת מא): עיקר זכות האבות אברהם יצחק ויעקב ויוסף, וכל השבעה רועים: שכולם עסקו בהמשכת הדעת הקדושה להמשיכו לבניהם, ולבני בניהם עד עולם, להודיעם כי ה' הוא האלוקים כמו שנאמר באברהם אבינו שהוא הראשון מהשבעה רועים שגילה אלקותו בעולם: **"כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמור דרך ה'"**. ואנחנו מבני אבות בניהם נמשיך עלינו דעתם הקדוש והנורא שהמשיכו, עד שנתעורר מעצמנו להתקרב אליו יתברך, על-ידי שכבר גילו שעדין ה' אתנו: **כי מלוא כל הארץ כבודו**, ועיי' שאנו בעצמנו נתעורר עיי' דעתם הקדוש שהמשיכו עלינו, אז דיקא ימשך עלינו זכותם הגדול.

התפילה בזכות אבות בסערת הים

היה זה עת חזר רבינו מנסיעתו הארוכה לארץ ישראל, סערה גדולה פרצה כששהה בספינה, הספינה טולטלה עיי' הגלים בחזקה ואנשי הספינה

הַמִּשְׁךְ הַיָּמִי הַפְּרָשָׁה

"והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התיבה" (ו יח)
 בדברי ה'בעל שם טוב' בפרשייתנו, וכן הוא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ק"ב), ד'תיבה' רומזת על תיבות הפילה.
 וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ב, נא, פג) התיפלה תלויה בקדושה, בתיקון הברית. וזהו: "והקמתי את בריתי אתך", בכוח 'שמירת הברית', או אז "ובאת אל התיבה" יכולים להתפלל.

וזהו גם המובא בהמשך, הפסוק (ז א) "בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק", דעל ידי דרגת 'צדיק' – קדושה' באים אל 'תיבות התיפלה', וכדברינו.
 וב'ליקוטי הלכות' (נשיאת כפים ה ט) דעיקר מי המבול בא על פגם הברית, ובכות התיבה – הדיבורים הקדושים ניצולו מהם.

"ומן הבהמה אשר איננה טהורה" (ז ה)
 בדברי חז"ל (פסחים ג) למדים מכאן דלעולם ידבר אדם בלשון נקיה. ואפ"ל, דיש כאן "חמשה תיבות", דרומז על הדיבור בחמשה מוצאות הפה. וכן ה' רומז על הדיבור, דהוא 'אתא קלילא', דבו נבראה העולם, וב'ליקוטי הלכות' (נ"י ו קז) אות ה' הוא בחינת אתא קלילא דלית בה מששותא.

ו'בערכים בקבלה' להרה"ק המקובל רבי מאיר פאפיראש מגורי האר"י ז"ל: "ה' בה כלולות כל ה"ב אתון כי ממנה יצאו, ולכן באות ה' ישנה שתי ואר"ן (שתי רגלי האות) ועוד אות ה' (המקף הקטן) שהם יחדיו ל"ב".
 ועיי' ב'ליקוטי תורה' להאר"י ז"ל (פרשת וישלח דף מז) שאות ה' הוא הפה.

"נבקעו כל מעינות תהום וארובות השמים נפתחו" (ז יא)
 אפ"ל דקאי על התורה, 'מימי התורה', בריש 'איתערותא דלתתא' – 'מעינות תהום', ולאחר מכן 'איתערותא דלעילא' – 'וארובות השמים נפתחו'.

"וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ" (ז יז)
 "אין מים אלא תורה", וזה 'וירבו המים וישאו את התבה' בכוח התורה ותיבותיה, דתיבה רומזת על תיבות קדושות (ליקו"מ ק"ב), "ותרם מעל הארץ" מתרוממים מהארציות והגשמיות. וכמובא על גודל כוח התורה.

"כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו" (ז כ"ב)
 כבר מובא (ליקוטי מוהר"ן ח, ועוד) בגודל מעלת ה'רוח חיים דקדושה', ההתלהבות ורוח חיים לעבודת ה'. וזהו "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו" – בכוח הרוח חיים, "מכל אשר בחרבה מתו" – "חרבה" מלשון "חורבן", דמבטלת חורבנו של האדם. וד"ק.
 ובהמשך: "ויעבר אלוקים רוח על הארץ וישכו המים" דבכוח ה'רוח חיים' של קדושה, "וישכו המים" נשקטים גלי הים הסוערים של התאוות הרעות העובריים על האדם.

"ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה" (ח יא)
 רש"י בפירושו ממדרש אגדה: דזה רומז על פרנסתו של אדם ממעלה. ואפשר לומר בדרך רמז: דזהו: "לעת ערב" כשקשה וחשוך לאדם בפרנסתו – דאז צריכים התחזקות יתירה באמונה בהש"ת. בבחינת "ואמונתך בלילות".
 ואפשר להוסיף דהגימטריא של הר"ת "לעת ערב" (עם ב' התיבות) הוא 'אמונה', רמז על אמונה בפרנסת בראיו.

יש זמנים – ואין ברירה מוכרחים להתחזק, להתגבר ולהמשיך...

זְרִית רְאֵהָ <<

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

"מעִינות תהום רְבָה" (בראשית ז י"א)

מקוה חמה על פני מעיינות

היה זה החסיד המורם מעם רבי משה בורשטיין, שזריזותו ניכר בו בטבילת מקוה שלפני תפילת ותיקין, ומי שראה אותו נכנס למקוה, לא היה סיפק בידו לעקוב אחריו וכבר ראוהו בחוץ. מלבד שזריו היה בכל, מזדרז היה באופן מיוחד בטבילה, אנשים היו מביטים בשעון, ומשחלפו דקות בודדות היה רבי משה לבוש ואחרי טבילה. וכך מדי יום במשך שנים, עד לפני פטירתו, היה טובל בזריזות כה רבה שתמיד היו אנשים מתפעלים מן תופעה מופלאת זו. הנה, רבי משה כבר בחוץ... היו מחייכים בהתפעלות.

הטבילה במקוה הייתה בעיניו עבודה רוחנית נעלה, מצוה שחיבה באופן מיוחד. היה זה ברבות הימים כששמע על מאן דהוא – אדם נכבד בעמיו שנסע לחוץ לארץ התעניין בפליאה: לאיזה צורך נסע לחוץ לארץ?

"הוא זקוק לרפואה, והוא נסע לרוחץ במעיינות מרפא" – רבי משה הרים גבה ולא אמר דבר. "מה יש אסור...?" שאלוהו מאן דהוא על פליאתו של רבי משה. "לא אמרתי שאסור" שח רבי משה והוסיף: "אני רק לא מבין לשם מה לנסוע למעיינות בחוץ לארץ... מה לא טוב במקוה חם...?"

וזאת גם להוסיף; שאת כל מה שהיה בידו היה נותן עבור טבילה במי מקוה. (ע"פ ספר כיסופים)

"וְהָיָה הַגֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ" (בראשית ז יב)

התכלית שלי רחוק יותר!

היה זה פעם, אימת שנסע הרה"ק רבי נתן מברסלב על אם הדרכים, החל לרדת גשם זלעפות על פני הארץ. העגלון שנשא בעגלתו שק קמח, עת התחיל לרדת הגשם השוטף, החל לנגוח ולהתאונן: מתי כבר נבוא לאכסניה? כי חשש שיתרטבו הקמח שבעגלתו מהגשם הגדול, וכך חזר על גניחתו ואמירתו שוב ושוב פעמים רבות במהלך הנסיעה.

כשמע מוהר"ני את תלונותיו וגניחותיו התבטא ואמר: אצלו נגמר התכלית באכסניה, העיקר לבוא לאכסניה בשלום עם הקמח... אולם התכלית שלי הוא רחוק להלן, הרבה יותר ויותר...

"הַנְּיָי מְקִים אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת צְרָכְכֶם אֶתְרִכֶם" (בראשית ט י)

מספר ילדים כמספר הכופתאות!

היה זה מרת אדל בתו הבכירה של רבינו, שזכתה לארח את אביה הגדול מדי שנה בשנה ביום האחרון של פסח. נהגה צדקנית זו, לכבד את אביה מדי בקרו בביתה, בשתי כופתאות (קנידילאך). ביומה האחרון של פסח בחוץ לארץ – יום "שמיני של פסח" – נהגו גם המקפידים שלא לאכול 'שרויה' בפסח, לאכול כופתאות, העשויות ממצה שמורה.

פעם אחת, ביום אחרון של פסח, כאשר רבינו ביקר כדרכו בבית בתו הבכירה, הציגה אדל את הכיבוד כהרגלה – שתי כופתאות. חייך רבינו ואמר לבתו: "בשכר שתי כופתאות אלה, תזכי לשני צאצאים אשר יעוררו את קנאת הבריות".

כל ימיה – סיפרה אדל – הצטערה על שלא השכילה לכבד את אביה במספר כופתאות גדול יותר... כי הלא צדיק גזר והקדוש ברוך הוא מקיים. שני ילדים נולדו לה לאדל, שכל אם בישראל ראוי לה להתברך בכאלה – כברכתו של רבינו: בנה הצדיק הקדוש רבי אברהם בר'ניו, ובתה – אותה שדכה עם בנה של אחותה החשובה מרת שרה, בתו השנייה של רבינו.

"וְאֶת שְׂרֵי פִלְתֹו" (בראשית יא לא)

הכנסת כלה בזכות הגאון רבי יוסף חיים זונפלד

היה זה עת היה צריך האי צדיקא וחסידיא רבי שלמה ועקסלער זצ"ל להשיא את בתו, לא היה בידו פרוטה לפורטה – דמי "הכנסת כלה" – עבור הוצאות החתונה.

לרוב עמיתו, שאלה אותו וזגתו: רבי שלמה, מה יהיה? איך נשיא את בתנו בעניות כזו? אולם רבי שלמה נחמה באמרו לה: השם יעזור, עוד יהיה טוב.

ואכן עזר לו השם יתברך בדרך פלא, ומעשה שהיה כך היה: באותה עת הגיע לארץ-ישראל יהודי אמיד מגרמניה, והחליט בנפשו להפריש סכום הגון לצדקה לעני הראשון שיפגוש בירושלים. בהיכנסו לעיר העתיקה פגש בר' שלמה, והחל לדבר עמו, והבין שצנצנך גדול הוא, אבל משום מה הסתפק בנפשו – או הוא עני הגון, או לאו.

עם ספק זה עלה להתייעץ עם מרן רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל – רבה של ירושלים. נחמו רבי יוסף חיים ואמר לו: עזרך ה', ואכן מצאת את העני הגון שבירושלים. ואותו עשיר נתן לו לרבי שלמה, את כל הסכום ל"הכנסת כלה", שהיה בה די כדי להשיא את בתו.

מן הַפֶּסַח הַהוּא יִשְׂרֵי הַמַּדְרִים | עֲבַדוּ אֶת הַשֵּׁם בְּשִׂמְחָה

לְדַלִּים יִקְרִים ! כִּלְנֹו מְכִירִים אֶת הַפְּסוּק בְּתֵהִלִּים: "עֲבַדוּ אֶת הַשֵּׁם בְּשִׂמְחָה", שְׂאֲנוּ צְרִיכִים לְעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם, לְלַמֵּד וּלְהַתְּפִלֵּל, וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה.

גַּם אִם נִרְאֶה לָנוּ לַפְּעָמִים זְמַנִּים קָשִׁים, שְׂזָה כְּמוֹ חֶשֶׁךְ וְאִפְּלָה, אָנוּ צְרִיכִים לְהַתְּחַזֵּק בְּשִׂמְחָה עִם הַיָּמִים שֶׁהֵיָה לָנוּ יוֹתֵר טוֹב, עִם הַיָּמִים הַטּוֹבִים שֶׁהֵיָה לָנוּ, שְׂרְאִינוּ זֹאת.

וְכֵה הַמְּשִׁיל אֶת רַבְּנוּ: הֵיָה פֶּעַם עוֹר, שְׂלֹא עָלִינוּ הוּא אֵינוּ רוֹאֶה, הוּא סוּמָא שְׂמַנְשׁ בְּאִפְּלָה. אֵךְ עוֹר זֶה פֶּעַם הוּא כֵּן הֵיָה כּוֹל לְרֹאֹת, הוּא פְּשוֹט אֲבָד אֶת רְאֵיתוֹ.

וְעוֹר זֶה אֵף שֶׁהוּא אֵינוּ רוֹאֶה קֶעֶת, אֵךְ הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה דְבָרִים יָפִים וְנִפְלְאִים, הֵרִי הוּא רְאֵה פֶּעַם, וְלָכֵן הוּא מְכִיר אֶת הַדְּבָרִים הַיָּפִים שֶׁרְאֶה פֶּעַם, הוּא שְׂמַח בְּכֵךְ – שֶׁפֶּעַם רְאֵה אוֹתָם, וְהוּא יוֹדֵעַ שְׂאֵלוֹ דְבָרִים יָפִים מְאֹד וּמְעִנְיָנִים, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשְׁנוּ אוֹר גַּם אִם הוּא לֹא רוֹאֶה אוֹתוֹ קֶעֶת בְּלֵיָנוּ שְׂלוֹ.

כֹּחוֹת דְּבָר – יֵשׁ לָנוּ לְהַתְּחַזֵּק בְּשִׂמְחָה, וּלְקוֹת שִׂיְהֵיָה לָנוּ עוֹד יוֹתֵר טוֹב – כְּמוֹ שֶׁפֶּעַם הֵיָה לָנוּ יָמִים טוֹבִים, כְּמוֹ שֶׁפֶּעַם זְכִינוּ לְרֹאֹת אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב הוּא. הֵרִי חוּוִינוּ אֶת הָאוֹר כְּבָר... הַעֲקָר שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְדַעַת; שְׂאֲנוּ צְרִיכִים לְחַפֵּשׂ תְּמִיד תְּחֻבוֹלוֹת אֵךְ לְהִיֹּת שְׂמֵחִים, לֹא לְתֵת לְעֵצְבוֹת לְהַתְּגַבֵּר עָלֵינוּ. נִזְכֵּר שֶׁהַשֵּׁם רוֹצֵה מְאֹד לְעֲבֹדוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְרִנָּה.